

BITARTEKARITZA GAZTEEKIN HEZKUNTZAN

ELI MORENO CARRILLO

Psikologoa, Bitartekari Familiarra, Sexologoa

GOIZANE MOTA GAGO

Soziologoa, Etorkinekin Esku Hartze Sozialean Aditua,
Immigrazio eta Gatazkaren Ikertzailea

Ikastaroa: **BITARTEKARITZA GAZTEEKIN HEZKUNTZAN**

Data: 2008ko uztailaren 9tik 11ra

GAI ZERRENDA

I.- Atala. BITARTEKARITZAREN HASTAPENAK.

- **Bitartekaritzaren marko teorikoa.**
- **Gazteen garapen bio-psiko-soziala.**
- **Gatazka eta Negoziazioa.**
- **Bitartekaritza Prozesua eta Bitartekaria.**
- **Komunikazioa.**
- **Bitartekaritza Zerbitzu baten antolaketa.**

GAI ZERRENDA

II. Atala. BITARTEKARITZA FENOMENO BERRIEN AURREAN.

- **Ikasle etorkinen ikuspegi panoramikoa**
- **Gizarte hartzailearen pertzepzioak.**
- **Aintzat hartutako mitoen eragina bitartekaritzan.**
- **Maila psiko-sozialean aztertu beharrekoak.**
- **Aniztasunaren aurrean bitartekaritza arrakastatsua lortzeko ezinbesteko baliabideak.**

BAIEZTAPEN OROKORRAK

- 1.- Bitartekaritza prozesua edozein gatazkatan aplikatzeko baldintza izan beharko litzateke.
- 2.- Euskal Autonomia Erkidegoan ez dago legerik Bitartekaritza prozesua erregulatzeko duenik.
- 3.- Bitartekariaren ardura izango da gatazkaren ebazpena.
- 4.- Hezkuntzan bitartekaria hezitzailea izango da.

BITARTEKARITZA PROZESUA

“Bitartekaritza prozesu ordenatu eta sistematiko bat da. Helburua gatazkan inplikaturakoak honen analisisa egitea eta gaitzeko alternatibak topatzea da, negoziazio prozesu baten bitartez. Guzti hau bitartekari baten laguntzarekin lortuko da.”

BF-eko MODELO DESBERDINAK

1.- Harvard-eko Modelo Tradizional-Lineala:

Helburua akordioak lortzea.

2.- Bush y Folger-en Modelo Transformatiboa:

Helburua harremanak aldatzea.

3.- Sara Cobb-en Modelo Zirkular-Narratiboa:

Helburua akordioak eta harremanak.

BITARTEKARITZA HEZKUNTZAN

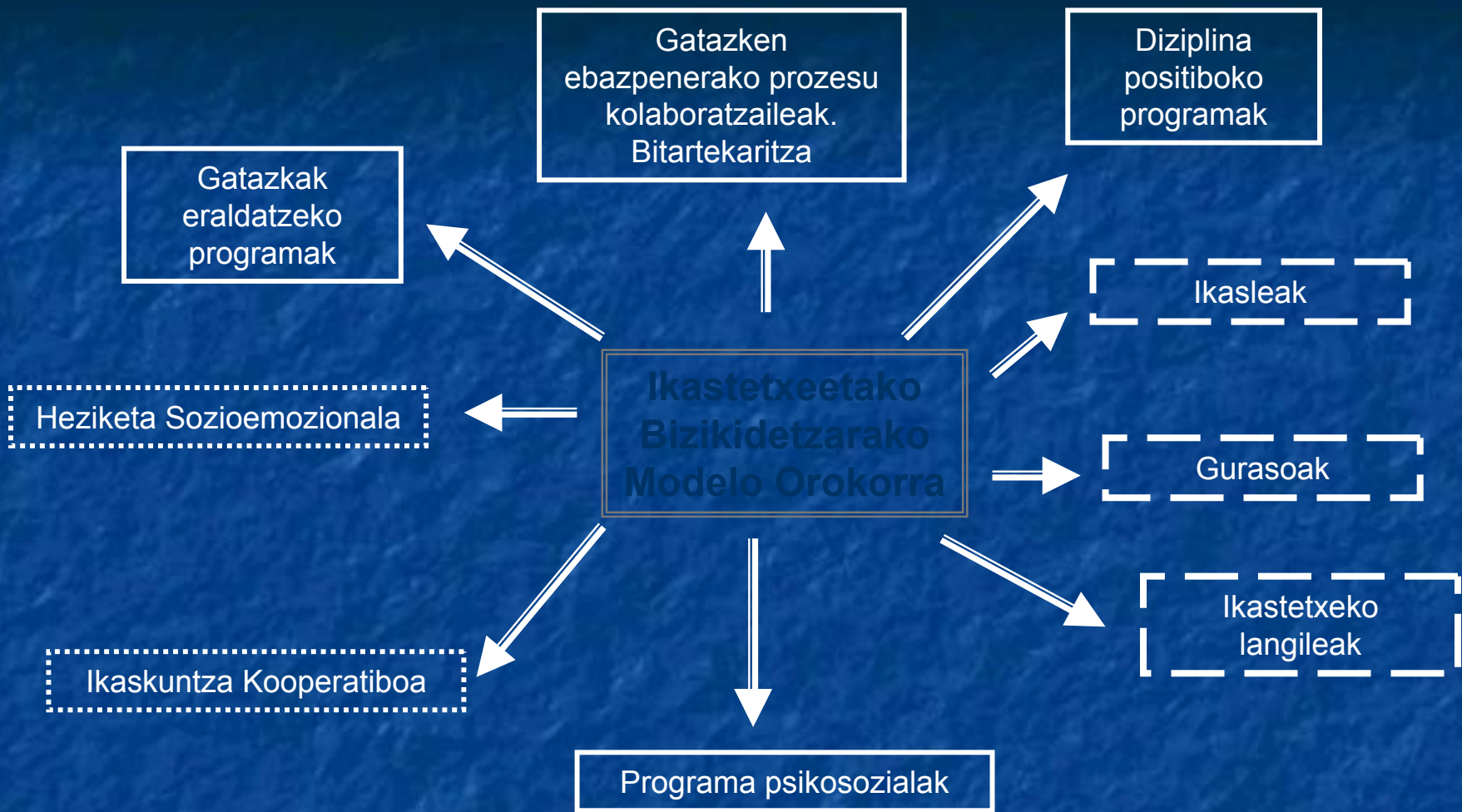
ONDORIOAK (Uranga M., 1998)

- Giro erlaxatuagoa eta emankorragoa sortzen du.
- Besteekiko interes eta errespetuzko jarrerak garatzen ditu.
- Norberaren eta besteen sentimenduak, interesak, beharrak ezagutzen laguntzen du.
- Jarrera kooperatiboak garatzen ditu, eta denek asetzen dituzten alternatibak topatzera bideratzen du.
- Biolentziarik gabeko gatazken ebazpena garatzen du.

BITARTEKARITZA HEZKUNTZAN

ONDORIOAK (Uranga M., 1998)

- Komunikazio habileziak garatzen ditu, batez ere entzumen aktiboa.
- Pertsonen arteko harremanak hobetzen ditu.
- Autorregulazioa garatzen du, ebazpenak modu autonomoan eta negoziatuan lortzen direlako.
- Gatazkak gutxitu egiten dira, eta ondorioz hauek ebazteko behar den denbora.
- Ebazpenak azkarrago eta koste gutxiagorekin lortzen dira.
- Zigorrak eta kaleratzek gutxitzen ditu.
- Helduen esku hartzea gutxitu egiten da

Ramón Alzate Sáez de Heredia

GATAZKA

- Hitzak berak konnotazio negatiboak.
- Garrantzitsua gatazkaren kudeaketa.
- Baliabideak izan behar ditugu gatazka kudeatzeko

Desadostasuna da, pertsona baten eta bestearen interesek txoke egiten dutela dirudien egoera da, ez dira bateragarriak.

ZER DA GATAZKA?

- Egoerak dira.
- Bi pertsona edo gehiago ez direnean akordio batetara heltzen, beraien iritziak kontrajarrian daudelako.
- Beraien desioak, posizioak, interesak, beharrak eta balioak ez datozenean bat, beraien pertzepzioa inkompatibleak direlata da.
- Emozioek eta sentimenduek garrantzi handia dute.
- Gatazkan dauden pertsonen arteko harremana indartua edo hondatua atera daiteke.

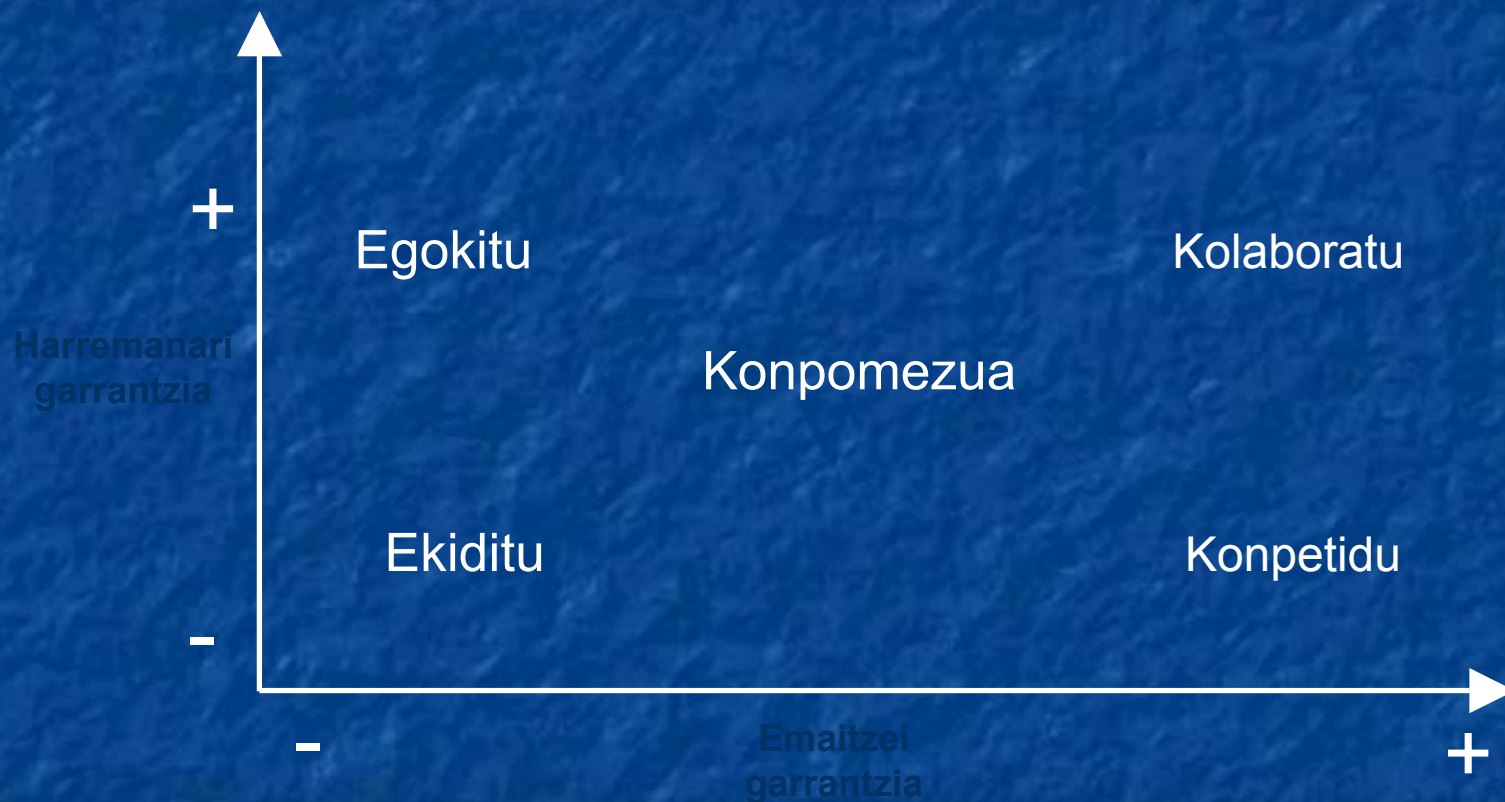
GATAZKA MOTAK

- **BALIABIDEEI BURUZKO GATAZKAK:** Identifikatzen eta konpontzen errazenak. Bi pertsonak gauza bera nahi dutenean eta bientzat adina ez dagoenean gertatzen dira. Adb: futbol zelaia bi talde desberdinek nahi dute.
- **BEHAR PSIKOLOGIKOEI BURUZKO GATAZKAK:** Haurrek behar hauetako asko dituzte: autonomia, boterea, auto-estimua, adiskidetasuna, arreta, jabetasuna, leialtasuna, arreta, jabetasuna, segurtasuna...
- **BALOREEI BURUZKO GATAZKAK:** Konpontzen zailenak dira, ondo dagoenari eta gaizki dagoenari buruzko gure uste oinarrizkoekin baitute zerikusia. Bakoitzak mundua eta egoera desberdin ikusten duela onartzeak arazoak errazago konpontzen laguntzen du.

GATAZKA EBAZTEKO...

- **Kontziente izan**, gure jokaera ezkorri iriunazten dioten uste eta erantzunak zein diren.
- **Aldaketak egiteko prest** egon.
- **Trebetasun eta estrategia berriak** eskuratzea.
- **Babesa** lortzea eta **koherenteak** izatea.

NEGOZIAZIO ESTRATEGIAK

Asertibitatea eta kooperazioa

GATAZKAREN EBAZPENERAKO ESTILOAK

Konpetizioa

Adb: Zu ixildu!

Baztertzea

Adb: Guraso batekin beti eztabidatzen dut, berarekin ez
Elkartzen ahalegintzen naiz.

Konpromezua

Adb: Otorduarekin dauden istiluak ikusita, Irakasle eta gurasoen arteko
bilera bat egitea

Erabakitzen da!

Egokitzapena

Adb: Ondo da, zuk esaten duzuna!

Kolaboratzailea

Adb: kontutan hartuz eskolan daukazu
inplikazioa eta egiten duzun esfortzua,
Proposatzen duzun orduan egingo dugu bilera.

KOMUNIKAZIOAREN TEORIA

Bitartekaritza komunikazio prozesu bat da, komunikazio arazoak kudeatzeko sortzen da eta kudeaketa hau komunikazioaren bidez egiten da.

1 AXIOMA

1.- Ezinezkoa da ez komunikatzea.

Metakomunikazioa: Nola ulertzen dugun komunikazioa.

Gertaeren puntuazioa: Adb: bronka botatzen dizut kikildu egiten zarelako (Emakumeak). Kikiltzen naiz bronka botatzen didazulako (Gizonak).

2 AXIOMA

2.- Komunikazioan bi maila daude, edukiaren maila eta harremanarena. Konfirmazioa; Igorlea eta mezua onartzen dituzu.

Baztertzea: Igorlea onartzen duzu baina mezua ez.

Deskonfirmazioa: Ez duzu igorlea onartzen.

3 AXIOMA

3.- Pertsonak komunikazio digitala eta analogikoa erabiltzen dute.

Digitala : Berbala

Analogikoa: Ez berbala

4 AXIOMA

4.- Harremanean komunikazioa izan daiteke simetrikoa edo osagarria.

Harreman simetrikoa: berdinen artean, beraien artean errespetua dago.

Eskala simetrikoa: Konpetentzia dago, azken hitza.

Harremanaren helburua osagarria izatea: Pertsona batek bestea animatzen duenean harremana definitzera.

KOMUNIKAZIO PROZESUA

- 1.- Igorleak eta hartzaileak bi baino gehiago izan daitezke.**
- 2.- Beraien artean mezuak dabilta.**
- 3.- Joan eta etorriak daude.**
- 4.- kanal edo bide desberdinak erabiltzen dira batera.**
- 5.- Egokiena kanal desberdinetatik bidaltzen ditugun mezuak bat egitea.**
- 6.- Elkareragiten dute.**
- 7.- Testuinguru konkretu batetan kokatzen da.**
- 8.- Testuinguru historikoak eragina du.**
- 9.- Guzti honek istoria edo narratiba bat sortzen du.**

“HAMABI TIPIKOAK” gatazkaren ebazpenarentzako oztopoak

AGINDU

MEHATXATU

SERMOI EGIN

ESKARMENTUA
EMAN

KONTSEILUA
EMAN

KONTSOLATU
ANIMATU

ONETSI

EZ ONETSI

IRAINDU

INTERPRETATU

ITAUNDU

IRONIZATU

“BOST POSITIBOAK”

gatazkaren ebazpenerako

INTERESA AZALDU: Interesa komunikatu. Bestea hitz egitea erraztu. *Adb: Barkatu, zer esaten ari zinen...*

ISLADATU: Sentimenduak ulertzen ditugula azaldu. *Adb: ulergarria da horrela sentitzea.*

PARAFRASEATU: Ulertzen dugula azaldu. Ulertu duguna baieztatu. *Adb: esaten duzuna....*

LABURBILDU: Eman diren aurrera pausoak azaldu. Ideia edo gertaera garrantzitsuen artean lotura egin.

ARGITU: Esan duena argitu. Informazio gehiago lortu. Beste ikuspuntu batzuk ikusten lagundu. *Adb; ez dizut ondo ulertu...*

TEKNIKAK. ASERTIBITATEA

■ DISKO MARRATUA

- Eskaerari ezezkoarekin eutsiz: entzumen aktiboa, enpatia eta gure helburuari eustea.
- Adb: Haurra "gaixorik" eskolan utzi behar duela esaten du: "Ulertzen dut egoera, baina aruak betetzera behartuta gaude" "Eskerrik asko, baina ez dut ulertzen"...

■ LANBROA

- Kritika manipulatioa onartu baieztatu edo ezeztu gabe eta gure helburua galdu gabe.
- Adb: "Posible da gogorra izatea, baina erabakiak gaineratik datoz eta bete egin behar ditugu".

TEKNIKAK. ASERTIBITATEA

■ IRONIA ASERTIBOIA

- Kritika gogor bat modu asertiboan erantzutea.
- Adb: “Eskerrik asko gogorra naizela esateagatik”.

■ ISPILUAN ISLADATUA

- Informazio edo mezu inpositibo bat ez onartu: argi utzi mezuak bestearen iritzia bakarrik isladatzen duela.
- Adb: “Bueno, zuk uste duzu zerbait lortuko duzula, baina nik denbora galtze bat dela uste dut, erabakia ez bait dut nik hartzen”.

TEKNIKA: ENTZUMEN AKTIBOA

- **Enpatia erakutsi: Ulertzen dugula adierazi. Ez daukagu ados egon beharrik.**
- **Parafraseatu: Igorleak esan duena errepikatu ia hitz berdinekin.**
- **Errefortzu hitzak erabili: Igorleak esaten duenarekin ados gaudela adierazi.**
- **Laburbildu: Zenbateraino ulertu dugun edo informazio gehiago behar dugun adierazten diogu.**

BITARTEKARIA

Bitartekaritza prozesuaren hirugarren aldea da (pertsona bat edo taldea izan daiteke), gatazkaren ebazpenean partehartzen du, akordioak lortzea erreztuz. Modu neutral eta inpartzial batetan jokatzeko gatazkarekiko eta aldeen harremanenarekiko.

Konfidelitatea eta gai pribatuekiko errespetua mantenduko du. (Ados-jari 2005).

BITARTEKARITZA PROZESUA

BITARTEKARITZA AURREA	<ul style="list-style-type: none">-Bilera indibidualak.-Kolaborazio boluntarioa
AURKEZPENA	<ul style="list-style-type: none">-Prozesua aurkezten da.-Arauak aurkezten dira.
KONTATU IEZAIDAZU	<ul style="list-style-type: none">-Aldeek beraien bertsioak kontatzen dituzte.-Posizioetan gaude.-Aldeen elkar errekonozimendua.-Teknika: entzumen aktiboa.
ACLARAR EL PROBLEMA	<ul style="list-style-type: none">-Interesetan gaude.- Teknica: historia alternatiboa.
EBAZTEKO ALTERNATIBEN PROPOSAMENA	<ul style="list-style-type: none">-Alternatibak proposatzea.-Alternatiben kostoak eta onurak.-Teknika: Idei zaparrada.
AKORDIOAK	<ul style="list-style-type: none">-Negaziazioa.-Akordioen siñadura.

BITARTEKARITZA PROZESUA APLIKATZEKO BALDINTZAK

- Gatazka maila ertaina
- Akordioak lortzeko motibazioa
- Nahitasuna
- Botereen artean oreka
- Helburu ez baztertzaileak izatea

NEGOZIAZIOA

- Komunikazio sistema vs. Konfrontazio sistema.
- Sistema horizontala vs. Sistema jerarkikoa.
- Prozesu zirkularra vs. Prozesu liniala.
- Parteak dira protagonista vs. Boterea 3. pertsona batetatan delegatu.
- Nahitazkoa-onartua vs. Behartua.
- Prozesu informala, baina oso estrukturatua vs. Prozesu formala.
- Kooperazioan oinarritua vs. Sistema aurkaria (adversarial)
- Harremana kontutan hartzen du vs. Harremana berdina zaio.

II. Atala. Bitartekaritza fenomeno berrien aurrean.

Azaldutakoaren esanetan, bitartekaritzak hezkuntzan dituen ondorioetakoak dira:

"Besteekiko interes eta errespetuzko jarrerak garatzea eta, norberaren eta besteen sentimenduak, interesak, beharrak, etab. ezagutzen laguntzea".

(Uranga M., 1998)

Jatorri eta kodigo mental ezberdinak dituzten gazteen aurrean aurkitzen garenean.....

Nola burutu dezakegu edota ahalbideratu dezakegu bitartekaritza?

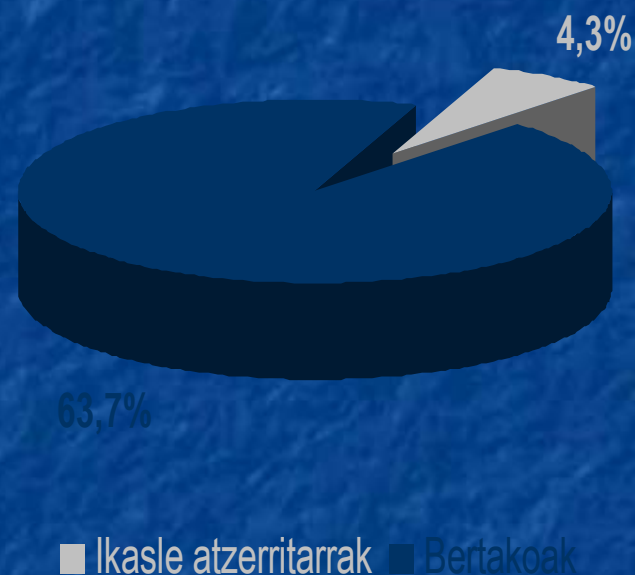
Gure ikasle atzerritarren BALDINTZAK
ere ezagutzen.

GAI ZERRENDA

- Ikasle etorkinen ikuspegi panoramikoa.
- Gizarte hartzailearen pertzepzioak.
- Aintzat hartutako mitoen eragina bitartekaritzan.
- Maila psiko-sozialean aztertu beharrekoak.
- Aniztasunaren aurrean bitartekaritza arrakastatsua izateko ezaguera baliabideak.

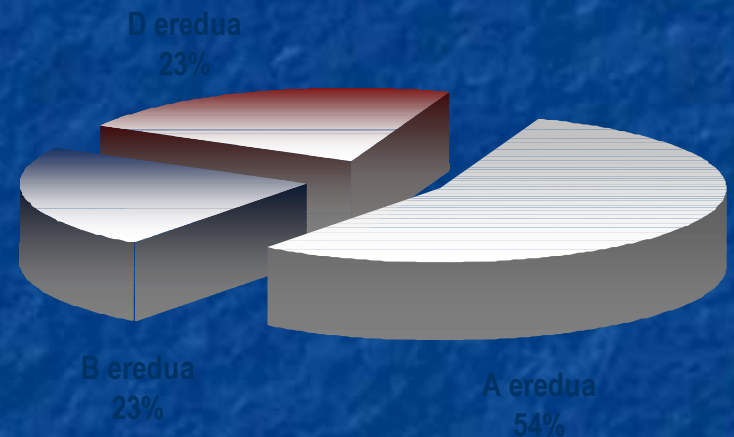
Euskal ikasle atzerritarren bilakaera

- 2004-05 eta 2005-06 ikasturte bitartetan ikasle etorkinen kopurua **%20,5 igo** da.
- 2006an atzerriko ikasleen kopurua EAEko **ikasle guztien %4,27** suposatzen du, 2003an berriz, %1,36 suposatzen zuen.

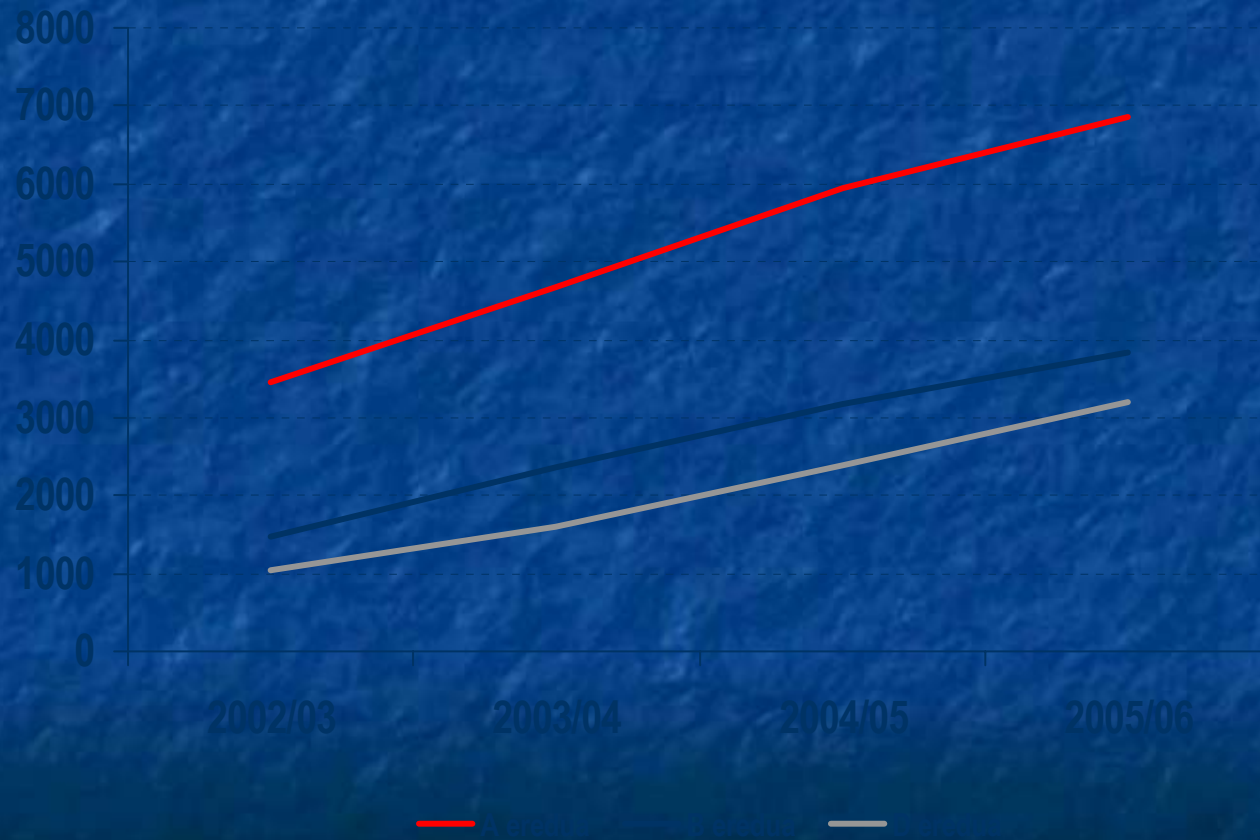

Bizkaiko ikasle atzerritarren bilakera.

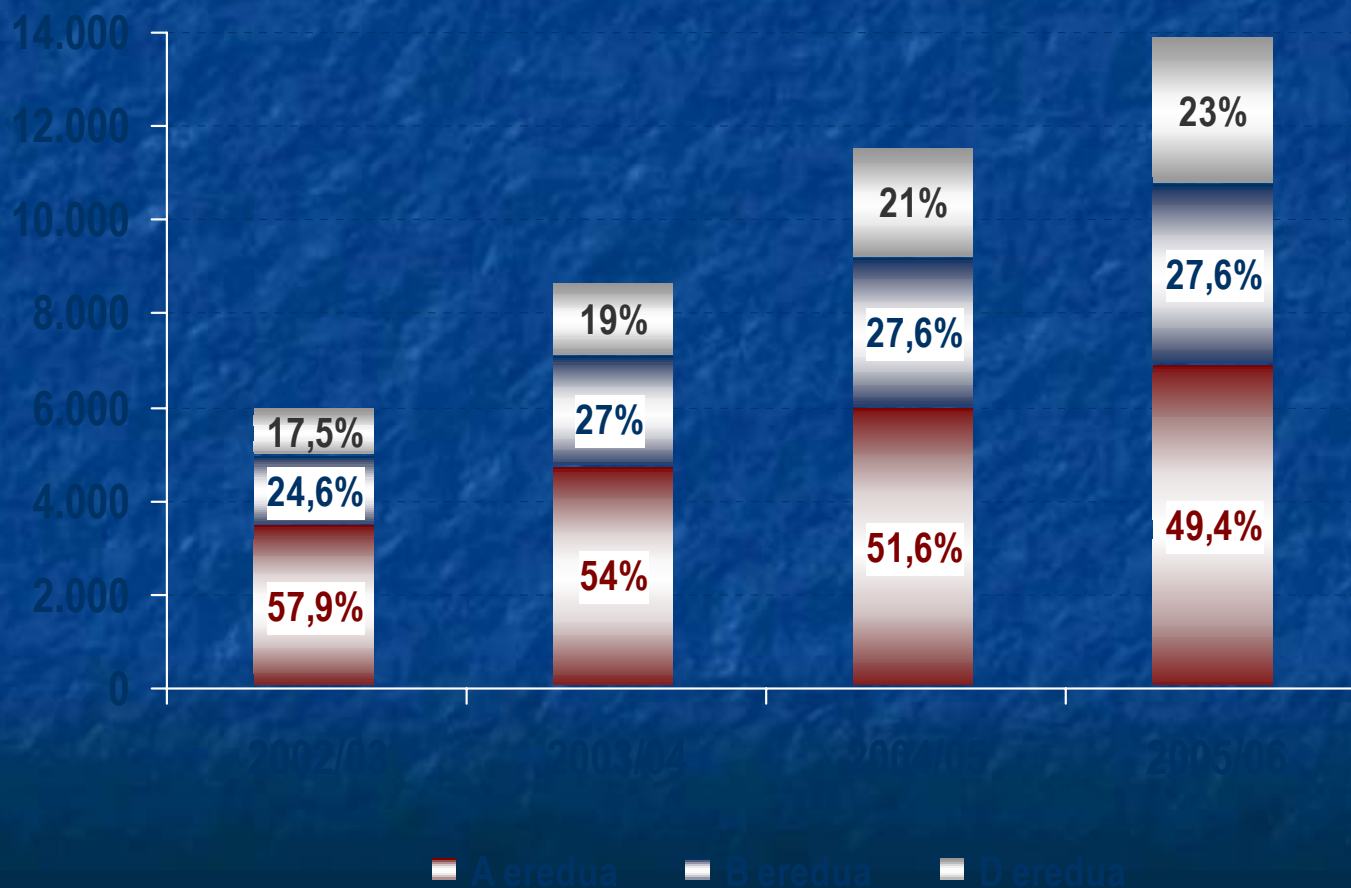
- EAEko ikasle atzerritarren erdia baino gehiago Bizkaian aurkitzen da (%55,5).
- Ereduei begira, berriz, A eredia da nagusituena, B eta D ereduak parekatuta egonik.

Hiru ereduek goranzko joera agerrarazten dute

D ereduak garrantzi erlatiboa irabaziz doa

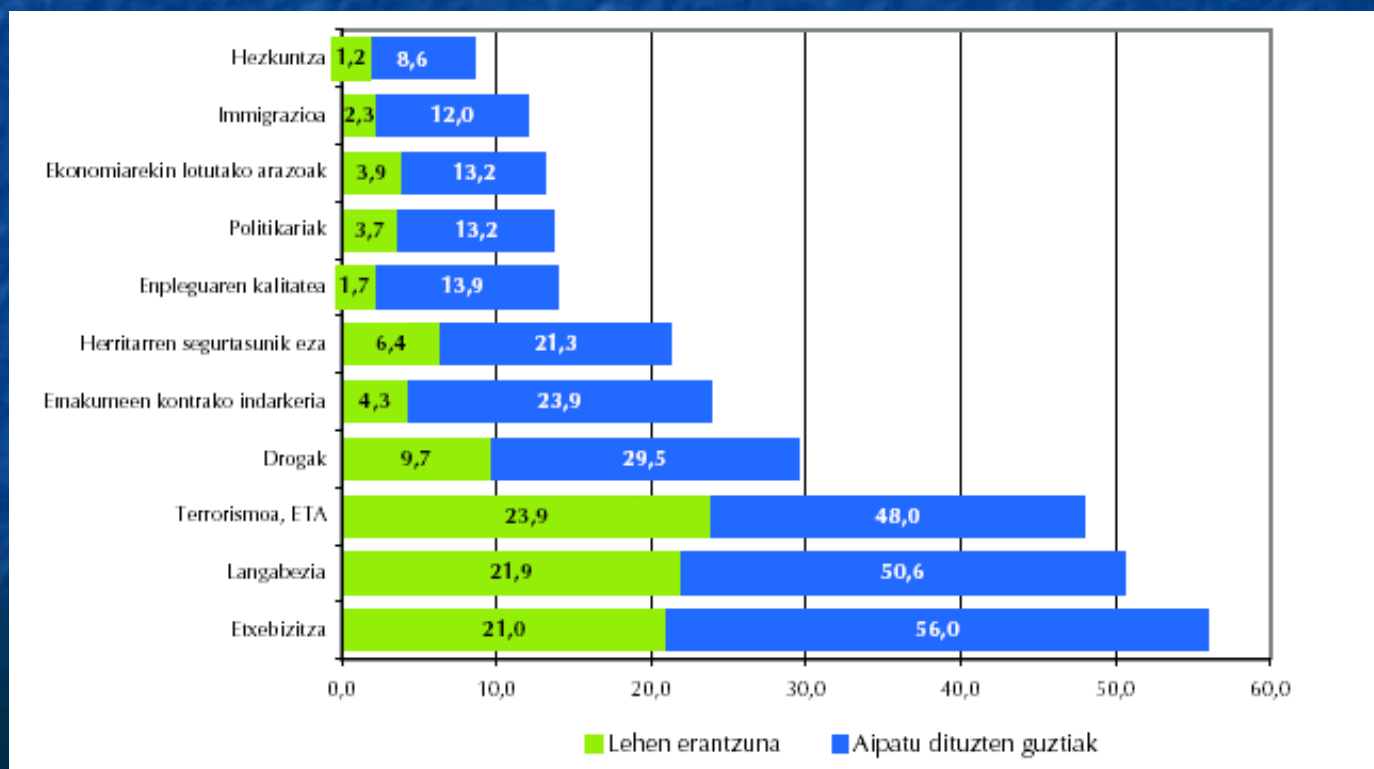
Ondorioz....

Bitartekaritza berez konplexuagoa sortarazten duen errealitate baten aurrean aurkitzen gara, bai kopuruagaitik, bai eta hezkuntzan ematen ari den integrazio linguistikoagaitik.

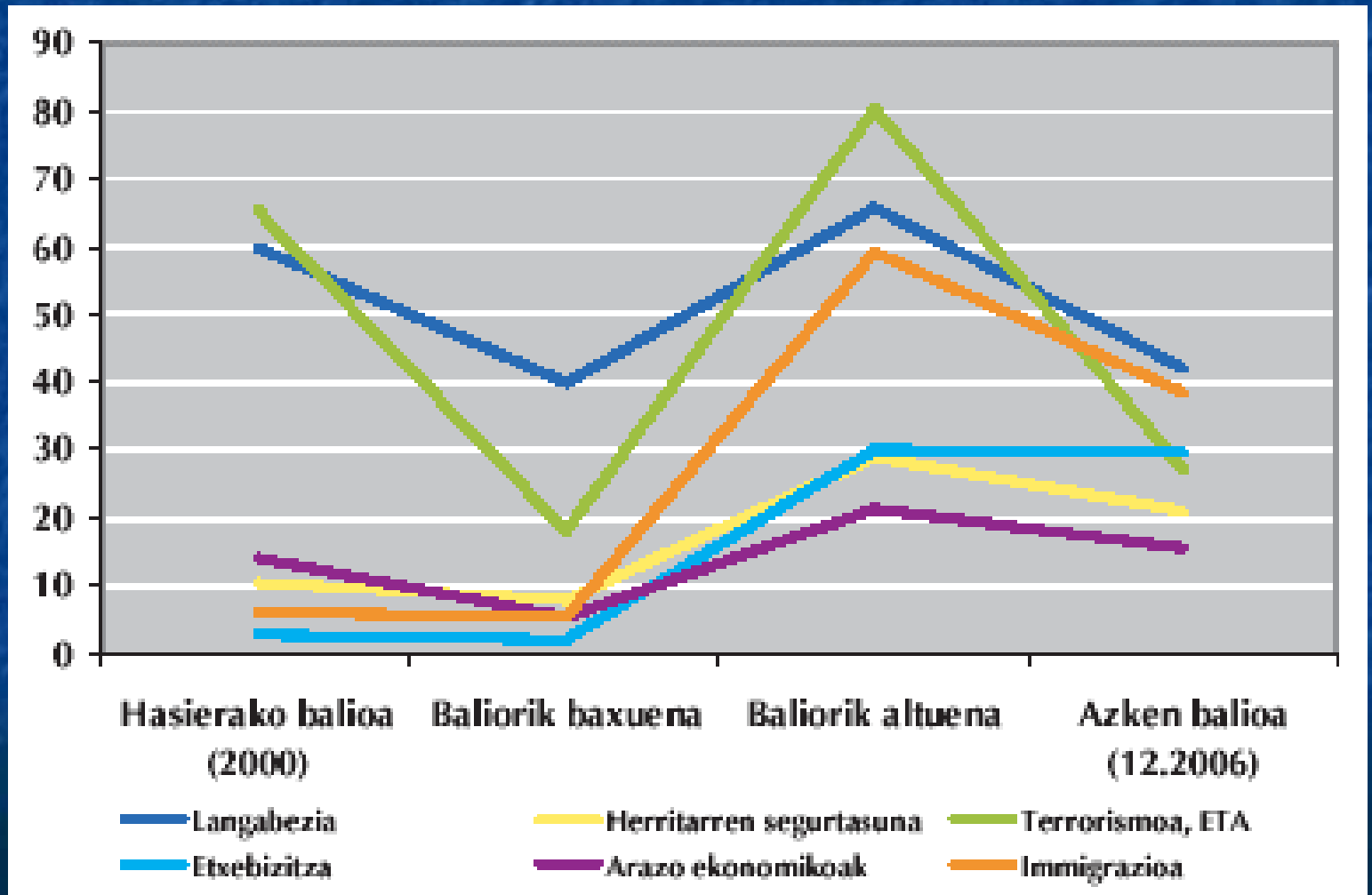
Zeintzu abiauntu izan behar ditugu kontutan?

Gure pertzepzioak:

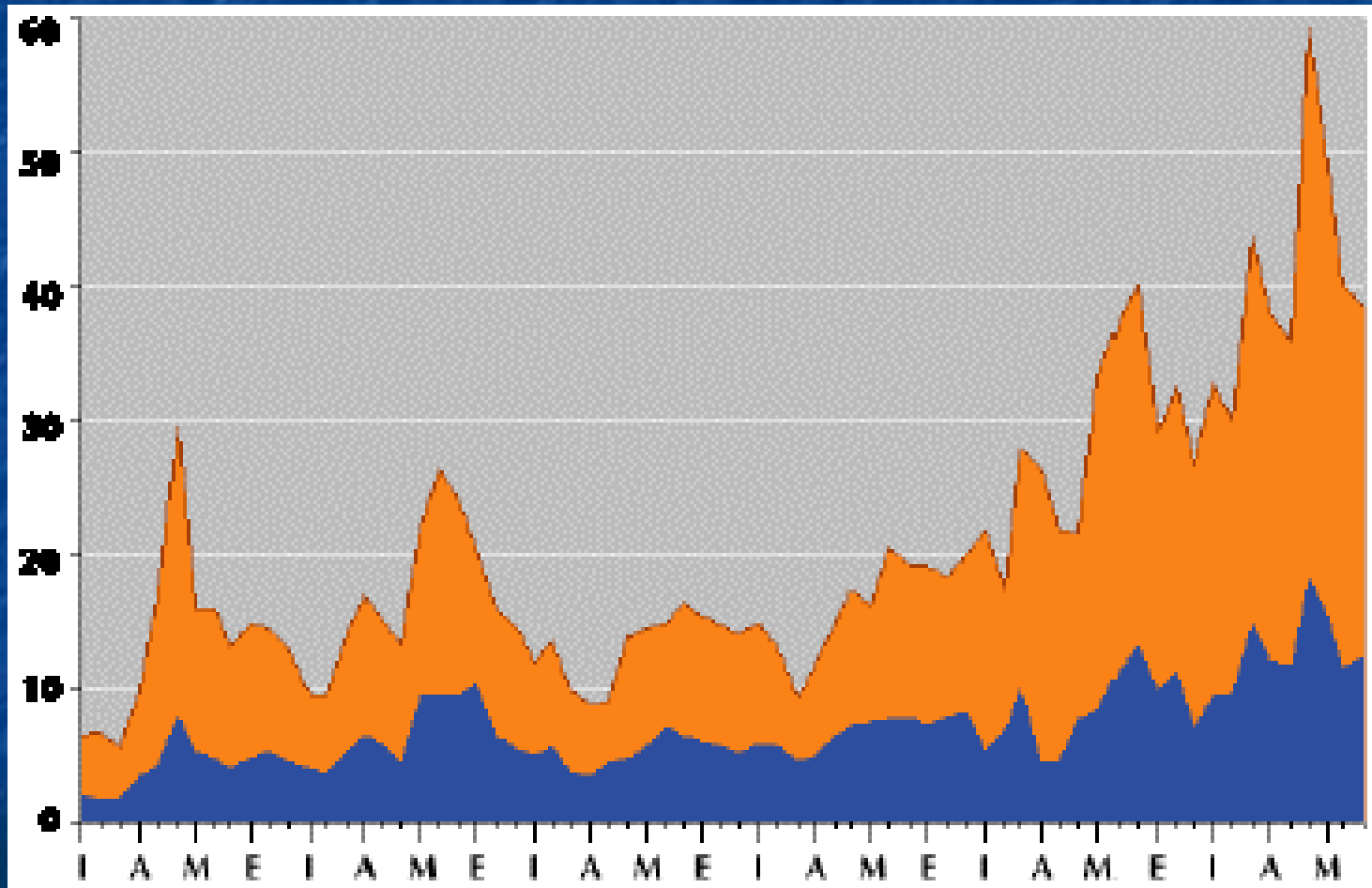
Hezkuntza eta inmigrazioa oro har, ez dira euskal gizartearen kezka nagusien artean aurkitzen.

Inmigrazioa: iritzi publikoan gehien fluktuatzen duen gaietarikoa bat.

Inmigrazioa “Espainaren arazo” eta “norberaren arazo” delako irudipenak (2000-06, hileroko).

Integrazioaren inguruko jarrerak

- %83ak etorkinak bertako ohiturak hartzen ahalegindu beharko liratekeela uste du.
- %70ari ona iruditzen zaio gizartea hainbat kultura, etnia eta erlijioaz osatuta egotea.
- Gehiengo handi batek ere, ikasgeletan haur etorkinak aritzea positiboa eta aberasgarria izan daitekeela uste du.
- Hala ere, %54ak bakarrik uste du hezkuntza publikorako eskubidea dutela.
- Biztanleriaren %75ek uste du herrialde aberatsek herrialde pobreetatik datozen pertsonak hartu beharko dituztela → *mitoak*.

Aintzat hartutako kontzepzioak: *mitoak*.

“Mamu” bezala ulertzen ditugun kontrastatu gabeko ideiak.

=

BITARTEKARITZARAKO GAINDITU BEHARREKOAK

- **Inmigrazio** kopurua handiegia denaren ideia.
 - Baliogabetasun zientifikoa, balore absolutu eta erlatiboetara begira.
- **Inbasio** bat jasotzen ari garenaren mitoak.
 - Estatuak lurraldearen jabetza izatearen kontzepzioari lotuta.
 - Lurralde soberania sakralizatua eta gertaera naturaltzat jota.
- **Etorkizuneko egoera** larriago baten kontzepzioa.
 - Hauen atzetik datozen etorkinen generazioak.
- **Fobia Soziala**:
 - Ezagutzen ez denari beldurra → ukapenaren sortarazlea.

Eta honek... Zer suposatzen du?

- Giza komunikabideetan eta diskurtso politikoetan oinarritutako konstrukzio sozialen existentzia:

Inmigrazioa = pertsona

- **arazoa / terrorismoa / kriminalizazioa / segurtasun faltaren iturri, etab.**
- Juridikoki, hiritartasunaren lortzea estatuaren erabakietara baldintzatuta (autoritate eta bizigaitasunaren printzipioak).
- Sozialki (dinamika-sozialetan, egokitzapenean, etab.) eta ondorioz ere, ekonomikoki (lanpostua, etxebizitza, etab.) ZABURKORTASUN BEREIZIAren aurrean aurkitzen gara.

Maila psiko-sozialean aztertu beharrekoak

Migrazio proiektua: dolu anitzak.

- **Familia eta familiakoengandiko banaketaren** ondorioko dolua → osasun mentala eta mundu afektiboaren harremana (batez ere gaixotasun edo behar egoera larrietan).
- **Ama hizkuntzagandiko** dolua → beste hizkuntza baten exigentzia mailaren araberakoa.
- **Lurraren galerarengandik** datorren dolua → errepresentatzen duen mundu simbolikoa ere dela eta.
- **Estatus sozialaren galeragaitik** dolua → gehiegizko itxaropen ekonomiko eta profesionalei lotuta.
- **Talde etniko**arekiko banaketa → identitateak osatzen dituen alor guztien galtzea, “gu” “beste”en aurrean ikustearen kontzientzia hura.
- **Segurtasun fisikoaren arriskuaren existentzia** → irregularitate juridikoari lotutako lan arrisku larriak, doluen ondorioz agertzen diren gaixotasunak (osasun mentalari atxekiak): batez ere harnas eta lixeri aparatuei lotuta, bai eta azalari ere.

Inmigrazioaren sufrimenduak

Inmigrazioaren dramak, honako apurketak eta berloturak egoten dira:

1.- Joaten direnak.

2.- Gelditzen direnak.

3.- Joan-etortzen direnak.

- Inmigrazioan dauden familien egoerek, distantzian luzea “lotura sakonak” mantentzearen, sufrimendu handia sortarazten dute. Hori dela eta, galera ambiguo bat bezala uler dezakegu. Batzutan, sufrimendu gehiago edo gainditzeko zailtasun handiagoa sortarazten duen dolu errealak da, familiako baten desagertze fisiko batek sustatuta.
- Ama inmigranteek berezitasun psikosozialak dituzte eta zailtasun are anitzagoak, behartutako migrazioetan, duelu ambibalenteetan, traumetan, etab.
- Isiltasuna errespetatu behar da. Batzutan, ahultasun handiagoa izaten da pertsonarentzat bere bidaia gogoratu eta horretaz hitz egitea. Ez da komeni pentsatzea desahogatzeko ona denik beti.

Erantsitako zailtasunak

- Bikote eta seme-alaben banaketaren inguruko zailtasuna.
- Bikotean sortarazten den erosioa (bakardadea, leialtasun ezaren klima, etab.)
- Guraso funtzio zuzenaren interrupzioa (guraso funtzioa distantzian).
- Guraso itunean arazoak (proiektu migratorioa komuna bada, bikoteak gain hartutakoa edo haietako batek bakarrik).
- Famili zabalaren onarpena edota migrazio proiektuari ematen zaion euskarri handiago edo txikiago, bertalderatze zailtasunak zor ditzake.
- Familiakoen arteko hezkuntz koherentzia mantentzeko zailtasunak.
- Bidaiaren hasiera ondo prestatzeak, seme-alabekin berraurkitzea prestatzea bezalako garrantzia du.

Bitartekaritzaren arrakasta...

Inmigrazioaren narratibak pertsonaren bizi istorioa eraikitzen du, hurrengo irizpideen arabera:

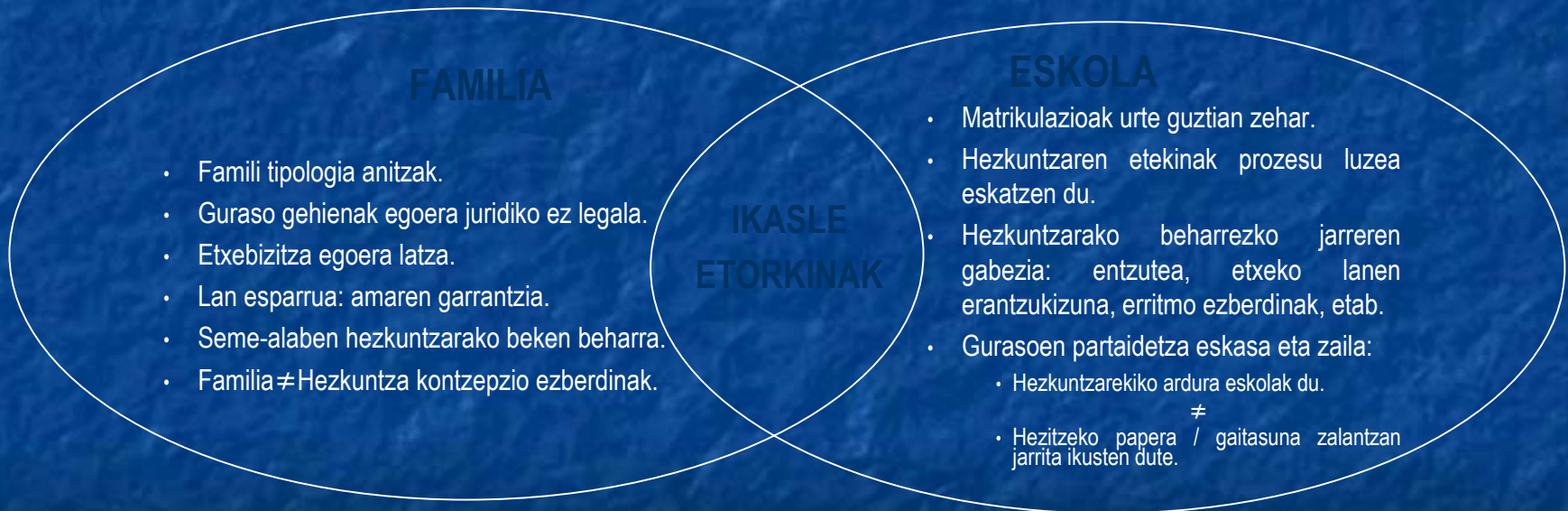
- Erabaki mota (borondatezkoa / behartua).
- Zein izan zen erabakiaren alderik zailena?
- Famili zabalak onesten al zuen migrazio proiektua?
- Familia zabala gaikargarekin gelditzen ote da?
- Seme-alabek eta familia osoak prestaketarik izan ote zuten banaketarako?
- Nork zuen etortzeko asmoa eta nor gelditu zen?
- Aurkituko zutenaren aurrean prestatuta ote zeuden? Norbait ezagutzen ote zuten?
- Berrarukitzea prestatu ote da?
- Zein motatako disfuntzioak gertatuko dira?

... hausnarketa hauetan datza:

- Batzutan, profesionalok edo bitartekariok (soslaiagaitik edo familiaren jatorriko kulturaren ezaguera ezagaitik) familiek arazoei aurre egiteko duten metodo alternatiboa deskalifikatzen eta baztertu egiten dugu.
- Garrantzitu da euren baliabideak ez ahularaztea, bitartekaritza harrakastatsua sortarazteko edota sortarazten laguntzeko.
- Komunitate euskarria eta noraberaren euskarrirako sareen sorrera, eskuhartze eraginkorra gerta liteke eta loturak mantentzeko potentzial handia baita ere.

KASU PRAKTIKORAKO

Benetako eskola batetan agertzen den irudia:

ESkerrik asko!